

Biotopvård Myltebäck

Biotopvård och borttagning av partiellt vandringshinder

Naturskyddsföreningen

Bra Miljöval

Sportfiskarna

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund

SportFiskarna

Fältningsare och rapportfiskare:
Ebbe Berglund och Julius Jarving Ohlsson
E-post: info@sportfiskarna.se
Postadress: Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Hemsida: www.sportfiskarna.se

© Sportfiskarna 2019

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
INLEDNING	3
Bakgrund	3
RESULTAT	5
Vandringshinder	5
Biotopvård	7
Lekbäddar	9
Elfiske	10
DISKUSSION	12

Sammanfattning

Sommaren 2021 genomförde Sportfiskarna biotopvård och borttagning av ett partiellt vandringshinder i det kustvattenförande vattendraget Myltebäck, Bjärehalvön. Myltebäck är en av Bjärehalvöns största vattendrag och är ett viktigt reproduktionsområde för havsöringen.

Åtgärden genomfördes manuellt med spett och vinsch. Stenarna och blocken från det partiella vandringshindret placerades i åfåran både direkt upp- och nedströms hindret. Stora delar av stenkonstruktionen, som utgjorde det partiella vandringshindret, finns kvar än idag och bibehålls då passerbarheten ansågs tillräckligt god samt att konstruktionen utgjorde en äldre lämning. Fiskevård och kulturmiljön kan i de flesta fall samspela. Efter åtgärden återskapades dessutom en strömsträcka på cirka 40 meter och utgör idag ett fint habitat för strömlevande organismer.

Innan åtgärd och ett år senare genomfördes elfiske för att se om åtgärden gjort något skillnad i antal öring samt att ett referenselfiske genomfördes en km nedströms åtgärdslokalen. Resultatet visade att tätheterna av 0+ och >0+ öring ökade med cirka 100 % efter genomförda åtgärder. Inom åtgärdsområdet anlades också två stycken lekbäddar för öringen. Även ett publikt elfiske genomfördes för allmänheten tillsammans med den lokala Naturskyddsföreningen på Bjärehalvön.

Inom projektet sattes även en skylld upp intill åtgärdslokalen som berättade om de åtgärder som genomförts i projektet.

Tack till markägaren som tillät Sportfiskarna att genomföra åtgärden och tack till Naturskyddsföreningen via Bra Miljöval som finansierat arbetet.

Inledning

Bakgrund

På Bjärehalvön finns ett flertal kustmynnande vattendrag av mindre storlek. Ett av de större är hur som helst Myltebäck som har sitt källområde utanför Västra Karup och mynnar i Skälderviken vid Mäsinge strand. Myltebäck har ett avrinningsområde på cirka 1 800 ha enligt analysverktyget Scalgo. Stora delar av Myltebäck rinner igenom åkermark och är fysiskt påverkat av bland annat rätning, rensning och vandringshinder. Vattendraget upplever under senare tid problem med torka under somrarna, bland annat 2018 då vattendraget torkade ut. Enligt lokala ortsbor har det historiskt existerat den akut hotade flodpärlmusslan (*Margaritifera margaritifera*) i Myltebäck men försvann någon gång på 1960-talet. Utter (*Lutra lutra*) besöker vattendraget, framförallt under hösten och vintern då chanserna att fånga stora lekvandrande havsöringar (*Salmo trutta*) är goda. Strömstare (*Cinclus cinclus*) övervintrar vissa säsonger vid bäckens strömmande partier.

Vattendraget utgör en viktig reproduktions- och uppväxtlokal för havsöringen. Enligt elfiskedata är tätheterna av öring generellt höga i vattendraget och fiskarter som fångats i vattendraget är öring, ål, storspigg och lax (dock endast år 2004) samt signalkräfta.

Hösten 2020 genomförde Sportfiskarna en Skolbäcksaktivitet (läs mer om konceptet Skolbäcken på www.sportfiskarna.se) vid Myltebäck tillsammans med Västra Karups skola. Under aktiviteten upptäcktes att det fanns ett behov av att genomföra biotopvård vid den aktuella lokalen. Sportfiskarna hade då vid detta lag upprättat en kontakt med markägaren vid genomförandet av Skolbäcksaktiviteten och föreslog därefter för markägaren att genomföra biotopvård och förbättra passerbarheten vid det partiella vandringshindret.

Figur 1. Översiktskarta över Bjärehalvön.

Figur 2. Myltebäck, markerat i blått, rinner från övre delen av Västra Karup och mynnar i Skälderviken vid Mäsinge strand. Åtgärdslokalen är markerat i rött.

Resultat

Vandringshinder

Åtgärden genomfördes sommaren 2021 vid lågvattenföring. Med hjälp av handkraft, spett och vinsch flyttades stockarna som lagt sig tvärsöver vattendraget och gjorde fiskvandringen svårare både upp- och nedströms. Stenar och block flyttades bort från fundamentet ut i vattendraget, dels för att förbättra fiskvandringen ytterligare men dels också för att förbättra strömvattensbiotopen då troligtvis en del av stenarna som utgjort vandringshindret härstammar från åfåran. Delar av stenfundamentet finns kvar än idag (se bild 2 och 3) då det troligtvis utgjorde en historisk lämning.

Efter åtgärden kan nu svagsimmade fiskar inom Myltebäck vandra förbi vandringshindret samt att vandring kan göras både under hög- och lågflöden. Åtgärden återskapade dessutom en tidigare indämd strömsträcka på cirka 40 meter, vilket framför allt kommer gynna havsöringen och dess uppväxtmiljöer i bäcken.

Bild 1. Före åtgärd. Det partiella hindret består till stora delar av ett stenfundament samt stockar som lagt sig tvärsöver vattendraget.

Bild 2. Efter åtgärd. Nu rinner vattnet ohindrat förbi stenfundamentet och möjliggör fiskvandring.

Bild 3. Uppströms det tidigare partiella hindret har en fin strömsträcka återskapats med mycket turbulens med hjälp av stenar från hindret.

Biotopvård

En del block- och sten som fanns längs med vattendragskanterna inom åtgärdsområdet placerades tillbaka till åfåran. Troligtvis har de rensats för bland annat erosionsskydd, bättre avvattningsförmåga från bäcken och för kvarnverksamheter. Åtgärden gjorde också så att tidigare instänga sidofåror öppnades upp och utgör idag viktiga livsmiljöer för nykläckta öringar.

Inom projektet sattes även en skylt upp intill åtgärdslokalen som berättade om de åtgärder som genomförts i projektet.

Bild 4. Före åtgärd. Block och sten tvärsöver vattendraget uppströms det partiella vandringshindret. Stängde bland annat inne en sidofåra.

Bild 5. Efter åtgärd. Block och sten har fördelats ut längs vattendraget och den avstängda sidofåran till vänster i bild har öppnats upp (se figur 7).

Bild 6. Före åtgärd. Mycket block och sten längs med vattendragets kanter som rensats bort från åfåran.

Bild 7. Efter åtgärd. Mycket av blocken och stenarna längs kanterna har placerats tillbaka till åfåran. En del av stenarna syns inte då bilden är tagen under höglöde.

Lekbäddar

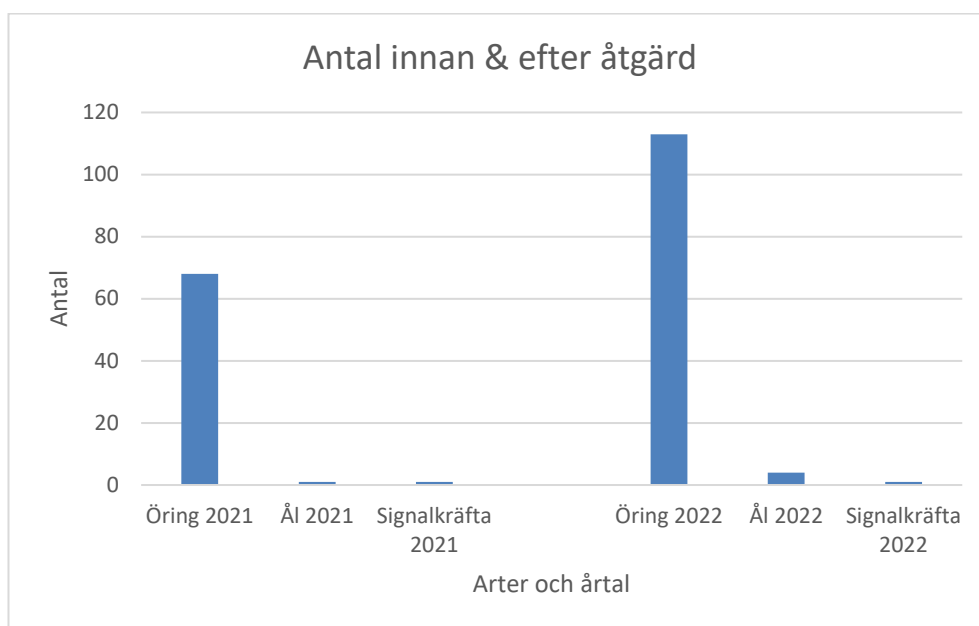

Bild 8. En av två lekbäddar som anlades i projektet.

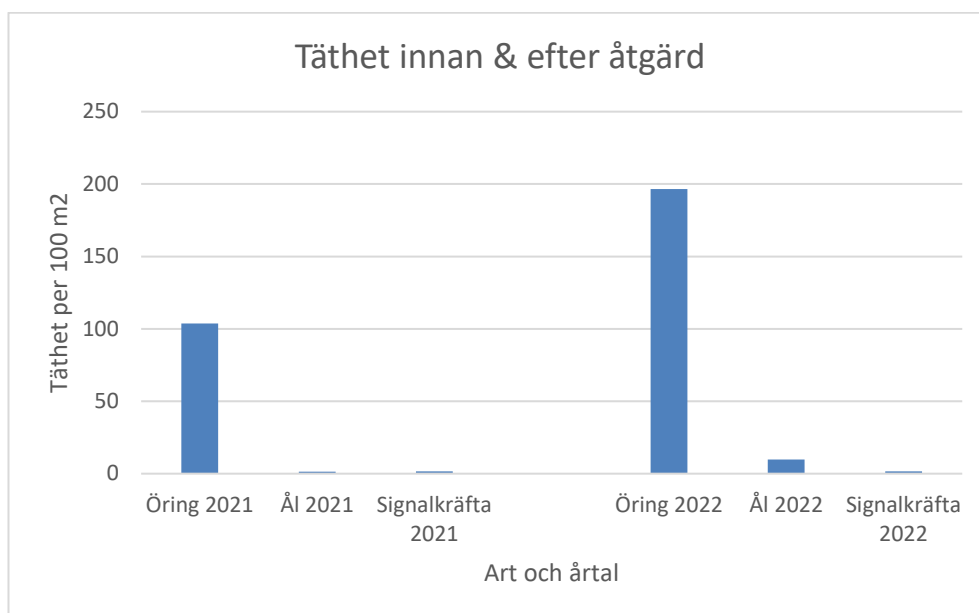

Bild 9. En av två lekbäddar som anlades i projektet.

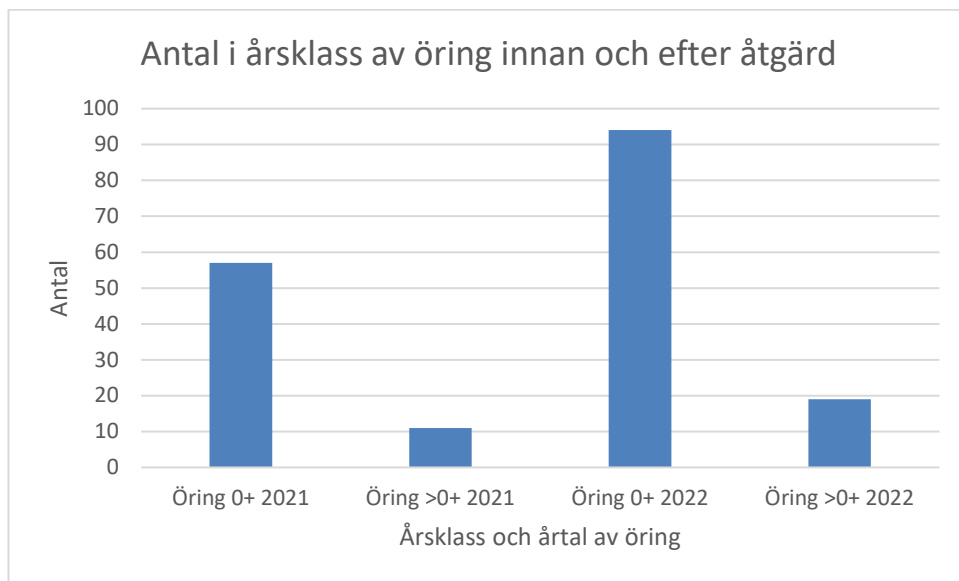
Elfiske

Figur 3. Antal fångade fiskar vid elfisket innan åtgärd 2021 och efter åtgärd 2022

Figur 4. Täthet fångade fiskar vid elfisket innan åtgärd 2021 och efter åtgärd 2022.

Figur 5. Årsklasser och antal öring innan åtgärd 2021 och efter åtgärd 2022.

Diskussion

En tydlig ökning av öring efter åtgärd enligt de elfisken som genomfördes i projektet. Tätheterna av både 0+ och >0+ var cirka dubbelt så stor jämförelsevis innan åtgärd, medan antal öring var ungefär 60 % fler efter åtgärd. Att både 0+ och >0+ öring ökar kraftigt i antal visar att båda årsklasserna har gynnats av åtgärden. Bättre lekmöjligheter inom åtgärdsområdet samt bättre uppväxtmiljöer med strömmande vatten och blockrika strömvattensmiljöer.

Bättre återfångst av ål registrerades också vid elfisket efter åtgärd men eftersom det totalt sett handlar om så få antal ålar som infångades är det svårt att dra en säker slutsats om att ökningen beror på åtgärderna.

Åtgärderna visar hur relativt enkla åtgärder kan ha en stor effekt på ett fiskbestånd, särskilt öring som reagerar snabbt på positiva förändringar.

Det finns fortsatta åtgärdsbehov längs Mylteback och om de genomförs kan de få stora positiva följdverkningar för hela vattendraget, och även Skälderviken med fler havsöringar.

